

เทศน์เช้า วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมะนะ ทุกคนต้องการหาสภาวะธรรม สภาวะธรรมเฉยๆ นะ สภาวะธรรมคือความเกิดขึ้นจากใจ ธรรมจริงๆ แล้วนี่พ้นจากสภาวะไปทั้งหมด สิ่งทีพ้นจากสภาวะไปเห็นไหม ถ้าโลกสว่างเราจะมีโอกาส โลกมืดนะ ถ้ายุคของโลกรู้มืด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมานี้ยังไม่มีศาสนา โลกมืดคือไม่มีตำรา ไม่มีสิ่งต่างๆ ไม่มีสภาวะธรรม

สภาวะธรรมเห็นไหม ว่าธรรมนี้เป็นธรรมชาติๆ ธรรมชาติเพราะธรรมชาติมันก็แปรปรวนอยู่เป็นธรรมชาติของมัน สรรพสิ่งมันขับเคลื่อนมันเคลื่อนไหวไปตลอด นี่สภาวะธรรม แต่ไม่มีใครมีปัญญาไปรู้มัน

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารู้สิ่งนี้ โลกมืดคือผู้ที่รู้แจ้งไม่มี มันก็มืดบอด พอมันมืดบอดมันก็เป็นสภาวะอย่างนั้น มันเป็นไปตามอำนาจของโลก โลกก็ถูกระงับกลาไป ก็ว่ากันนะ ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมนี้ก็มีอยู่เจ้าลัทธิต่างๆ ว่าเขารู้ธรรมๆ เขาเป็นพระอรหันต์

เจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับทุกๆ สำนัก แล้วทำไมประพจน์ปฏิบัติทำไมแกก็เลสไม่ได้ละ แกก็เลสไม่ได้เพราะจิตมันสงบ เวลามันสงบเข้ามามันสงบอย่างนั้น ไปเรียนกับอาจารย์ดาบสได้สมาบัติ ๘ ขนาดสมาบัติมันละเอียดอ่อนขนาดไหน แล้วอย่างพวกเราได้สมาบัติไหม เราประพจน์ปฏิบัติจิตเราสงบขนาดนั้นไหม สภาวะแบบนั้นว่าโลกมืด มืดเพราะไม่มีปัญญา

ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเปิด ใจนี้พ้นจากความมืดบอด พอพ้นจากความมืดบอดก็ว่างศาสนานี้ไว้ โลกสว่าง เวลาโลกสว่างขึ้นมานี้แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมมานี้เจริญรุ่งเรืองมาก ครั้งพุทธกาลศาสนา

เจริญรุ่งเรืองมาก คุณคืออย่างวัดวาอารามต่างๆ ที่สร้างไว้ในพุทธกาล เป็นแบบอย่างที่เราทำกันมาจนปัจจุบันนี้ แล้วเผยแพร่กันมา ว่าโลกมืดโลกสว่าง

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกไว้ กึ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกคนหนึ่ง สิ่งที่มีติดบอดจากภายนอกเหมือนคนป่วย คนป่วยมียามี่เครื่องรักษา อย่างนี้จะมีโอกาส พอคนป่วยแล้วถ้าไม่มียารักษาเราจะมีโอกาสไหม? นั่นจากภายนอกนะ แต่มีติดบอดในหัวใจละ ถ้าหัวใจเรามีติดบอดเราจะไม่สนใจสิ่งนี้เลย เพราะสิ่งนั้นสว่างกระจ่างแจ้งอยู่ นี่พระอาทิตย์ขึ้นมาสว่างหมดเลย เราเห็นสถานะต่างๆ ในโลกทั้งหมด แต่เราใช้ประโยชน์จากสถานะนี้ได้ไหม? เราใช้สถานะนี้ไม่ได้ แต่นักวิทยาศาสตร์เขาใช้โซล่าเซลล์ เขาดึงความร้อนอันนั้นมาใช้ประโยชน์ของเขาได้ เพราะเขามีเครื่องมือของเขา ถ้าใจเรามีติด เราปฏิเสธสิ่งนี้ ถ้าเราปฏิเสธสิ่งนี้ สิ่งนี้มีอยู่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเผยแพร่ธรรมมา สิ่งนี้มีอยู่แล้ว มันก็เจือจางๆ ไป จนหลงปุ้มนั่น หลงปุ้สเอร์ ออกประพฤติปฏิบัติไม่มีครูไม่มีอาจารย์ครูบาอาจารย์เล่าสืบๆ กันมาว่า หลงปุ้มนั่นเวลาประพฤติปฏิบัติ เวลาติดขัดขึ้นมาไปถามหา หลงปุ้สเอร์ให้แก้ หลงปุ้สเอร์บอกเราก็ไม่เคยเป็นแบบนี้ หลงปุ้มนั่นมีอำนาจาสนา มากต้องแก้ไขตัวเอง แก้ไขความเห็นของใจ ใจเกาะเกี่ยวสิ่งต่างๆ มันก็เกาะเกี่ยวไปสถานะแบบนั้น ทั้งๆ ที่โลกสว่างนะ โลกนี้สว่างอยู่ตลอด คิด เวลาติดใครจะแก้ให้ได้ล่ะ คำว่า “สว่าง” มันสว่างแบบยาเิง ยายู่ข้างนอก ถ้าเราไม่กลืนเข้าไปในร่างกายของเรา ยา นั้นมันจะออกฤทธิ์ไหม? ให้พ้นจากใจได้ไหม? โลกสว่างแต่ใจมืด มันก็ไม่เข้าใจสถานะแบบนั้น ถ้าใจมันสว่าง มันสว่างขึ้นมาจากภายใน ถ้าภายในมันทำความสงบของใจเข้ามา แล้วมันคิดสิ่งต่างๆ

ในการประพฤติปฏิบัติปัจจุบันนี้มีการปฏิเสธว่า พุทธโธไม่มีความจำเป็น เวลาเราทำความสงบของใจสมาธิไม่มีความจำเป็น ใช้ปัญญาไปเลย ถ้าเวลากำหนดพอจิตมันสงบเล็กน้อยขนาดนี้เราก็พิจารณาได้ ถ้าพิจารณาได้จะพ้นไปได้ นี่โลกียะ ความเห็นของใจบอด ถ้าใจบอด ใจมืดบอด มันจะพูดเข้าข้างกับกิเลส เด็กเวลาเรามีการศึกษา ถ้าเด็กเราเรียนดีๆ เด็กมันจะสอบอะไรมันก็นั่นใจของมัน เด็กมันเรียนอ่อน มันเรียนของมันไม่ค่อยได้ เวลามันสอบมันจะมีแต่ความระแวง มันมีแต่ความทุกข์ใจของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเรบอกว่า สมาธิขนาดนี้ใช้ปัญญาไปเลยๆ พุทโธไม่จำเป็น พุทโธ นี่กำหนดเป็นสมาธิขึ้นมาติดในสมาธินะ พุคขนาดที่ว่ามีส่วนหนึ่งกระแสด่วนใหญ่ปฏิเสธการทำสมาธิเลย ว่าสมาธิไม่เป็นประโยชน์ ถ้าสมาธิไม่เป็นประโยชน์นี้ใจมืดบอด มันคิดสภาวะเป็นแบบนั้น เพราะเราขอกใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาจารย์ดาบสได้สมาบัติแล้วก็ไม่สามารเป็นพระอรหันต์ได้ เพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นเป็นพื้นฐานสิ่งนั้นเป็นสัมมาสมาธิ แต่เพราะไม่มีหลักการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรม ยังเอาอันนั้นมาใช้ประโยชน์ไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอดอาหารอีก ๔๕ วัน แล้วคิดว่ากิเลสมันอยู่ที่กายของเรา กิเลสมันอยู่ที่ตัวของเรา เพราะกายกับจิตก็ยังไม่เข้าใจว่ามันเป็นสภาวะแบบใด แต่ถึงที่สุดแล้วย้อนขึ้นมาจนมันมีปัญญา ปัญญาจะ อาสวกขยญาณชำระกิเลสออกไปจากใจนี้มันใช้อะไรละ มันก็มีสัมมาสติเห็นไหม สัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิตัวนี้ไม่เป็นพื้นฐาน มันจะเกิดปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร ปัญญามืดบอดอย่างเราปัญญาแบบโลก มันคิดประสาของมัน มันก็วนไปตามอำนาจของความเห็นผิดอันนั้น ถ้าความเห็นผิดนั้นมันวนออกไป

แต่ในเมื่อมีศาสนาต้องมีสัมมาสมาธิ เพราะมรรค ๘ ขาดสมาธิไม่ได้ ถ้ามรรค ๘ ขาดสมาธิมรรคไม่ครบองค์ของมรรค มรรคสามัคคีได้อย่างไร มันจะชำระกิเลสได้อย่างไร ถ้ามันชำระกิเลสไม่ได้มันก็เป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียธรรม ธรรมของฝ่ายมืดบอด แม้แต่พระอาทิตย์สว่างอยู่ตลอดเวลา แต่ใจมันมืดใจมันบอด มันใช้ประโยชน์สิ่งนั้นไม่ได้เลย แล้วมันก็เวียนตายเวียนเกิดไปสภาวะแบบนั้น ประพฤติปฏิบัติก็สร้างสมอำนาจาสนา ปฏิบัติบูชาไป แต่มันเป็นมิจฉาทิฎฐิแล้วมันจะบูชาใครละ มันก็บูชากิเลส ใจ บูชากิเลสของตัวเอง เพราะใจมืดบอดใจไม่เปิด

หลวงปู่มั่นพยายามค้นคว้าสิ่งนี้ หลวงปู่มั่นค้นคว้าสิ่งนี้จนหัวใจสว่างกระจ่างแจ้งออกมา ถึงกำหนดว่าคำบริกรรมนี้สำคัญมาก ถ้าเราทำความเข้าใจ จิตเราสงบขึ้นมา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากสัมมาสมาธิ คือ สมาธิ ปัญญา ปัญญาอันนี้เป็นภาวนามยปัญญา ไม่ใช่ปัญญาที่เราคิดกันอยู่อย่างนี้หรอก ปัญญาที่เราคิดกันอยู่อย่างนี้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เพราะเราเป็นชาวพุทธเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ใช้ปัญญาไตร่ตรองความคิดของเราเข้ามา มันคิดไตร่ตรองเข้ามาเพราะใจมันออกไปเกาะเกี่ยว

สภาวะความรู้สึกมันเกี่ยวทุกๆ อย่าง แล้วเราใช้ปัญญาไล่ต้อนมันกลับเข้ามา ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิเท่านั้น ทั้งๆ ที่ว่าธรรมนะ มันกลับมาเป็น สัมมาสมาธินะ แต่ตัวเองก็ไปคิดว่าสมาธิไม่มีความจำเป็น พอจิตของเราสงบเข้ามาก็เข้าใจ ว่าอันนั้นเป็นสภาวะธรรม สิ่งนั้นเป็นสภาวะธรรมก็คิดสิ่งนั้นตลอดไป แต่ถ้าสิ่งนั้นเป็น สภาวะธรรม มันว่างไหม ว่าง มันควบคุมได้ไหม? ถ้ามันมีสติควบคุมสิ่งนี้ได้ เอาก็คถา รมณ์ความสงบบ่อยครั้งเข้าๆ จนจิตมันตั้งมั่นไง ถ้าจิตมันตั้งมั่นยกขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนา ในอะไร ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมเพื่ออะไร เพราะจิตนี้มันเกาะเกี่ยวสิ่งนี้ เพราะจิตสงบเข้ามาปล่อยสิ่งนี้เข้ามา แสงสว่างรำไรๆ เกิด ขึ้นมาจากใจมีคบอดของเรานะ

ถ้าใจของเรามีคบอดมันก็จะคิดแต่เป็นวัตถุเท่านั้น เป็นสิ่งที่จับต้องได้ เป็นหลัก วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์เป็นการพิสูจน์ศาสนาทางหนึ่งเท่านั้น วิทยาศาสตร์ไม่เป็น ตรรกะความจริงไปทั้งหมด หลักความจริง เวลาเราเกิดทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นมาสิ่งใด เราพิสูจน์ได้ แล้วทฤษฎีสิ่งอื่นพิสูจน์สิ่งต่างๆ เข้ามาลบล้างสิ่งนั้นไปๆ มันมีสิ่งอื่นที่ ละเอียดกว่าเข้าไปตลอดไป มันมีโครงสร้างต่างๆ มันจะมีมากของมันตลอดไป สิ่งนี้เป็น เรื่องของทฤษฎี

แล้วการประพฤติปฏิบัติในการเกิดขึ้น มักจะเกิดจากหัวใจใจ ถ้าแสงสว่างรำไร อันนี้ เราพบครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์จะยกขึ้นนะ ขึ้นมาให้ยกขึ้นวิปัสสนา เรา พิจารณากายนอก เราเห็นแต่กายข้างนอก เราพิจารณาเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ มันจะ ปล่อยสิ่งนี้เข้ามา ปล่อยเข้ามาเราก็งี้ว้างๆ เราคิดของเราไป เพราะมันเป็นความลึกลับ มหัศจรรย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาเนี่ย แทบจะไม่อยากสั่งสอน ใครเลย เพราะมันเป็นความลึกลับมาก แล้วปัญญาของเราใคร่ครวญความปล่อยวางแค่นี้ เหมอ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่ามันลึกลับละ ทำไมเรารู้ละ ทำไมเรา ปล่อยวางละ

เราปล่อยวางความเห็นของเราเข้ามาอย่างนี้ปัญญาอบรมสมาธิทั้งนั้น มันเป็น โลเกียปัญญา สุตมยปัญญาส่วนหนึ่ง จินตมยปัญญาส่วนหนึ่ง ภวานามยปัญญาส่วนหนึ่ง แต่ภวานามยปัญญาพวกเราไม่เคยเห็น เวลาปัญญาเกิดขึ้นมาขนาดนี้ เราว่านี่ปัญญาของ

เรา ก็เลสมันก็พาสอดพายืดของมันตลอดไป พอยึดสิ่งนี้ไปมันก็ว่าสิ่งนี้เป็นผล หลงกับสิ่งนี้ เกาะเกี่ยวกับสิ่งนี้ แล้วก็รอวันเสื่อมสภาวะไป นี่ใจมีติดบอดเป็นแบบนั้นนะ

แต่ครูบาอาจารย์ของเราใจสว่าง ถึงบอกว่า ถ้าจิตมันสงบเข้ามาขนาดไหน มันยังรับรู้ มันมีความรู้สึกที่มันนึกได้ ต้องกำหนดพุทโธทันที เพื่อจะให้จิตมันละเอียดเข้าไปๆ ให้มันตั้งมั่นได้ เพราะกิเลสมันอยู่ที่จิตได้สำนึกนะ กิเลสมันอยู่ที่จิตได้สำนึก แต่สามัญสำนึกของเราเราอยากฆ่ามัน แล้วเราก็ฆ่ามันโดยสามัญสำนึก ความลึกของเอโก ชัมโมของมัลลกา มันไม่สามารถเข้าไปชำระถึงจิตได้สำนึกอันนั้นได้ กิเลสอย่างนี้ไม่เคยขาดออกไปจากใจของเราเลย

เราพิจารณาสิ่งต่างๆ เราปล่อยวางเข้ามา ปัญญาเรามี เราพิจารณาต่างๆ นี่สภาวะธรรมเป็นไปได้ เป็นไปได้โดยการว่าเราควบคุมเป็นศีลธรรมจริยธรรมเท่านั้น ศีลธรรมคือคนนี้เป็นคนดี คนนี้เป็นคนประพฤติปฏิบัติ คนนี้ควบคุมตัวเองได้ ศีลธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งดี แล้วมัลลกาเกิดอย่างไรล่ะ สิ่งที่เกิดเข้าไปชำระกิเลสมันชำระอย่างไรล่ะ ไม่รู้เพราะอะไร? ถ้าไม่มีเหตุ เอาผลมาจากไหน? มีเหตุ เหตุคือว่าเครื่องดำเนินของปัญญามันหมุนเข้าไปอย่างไร มันจะเห็นความเป็นไปชัดเจน ชัดมาก ถ้าเราใช้ปัญญาของเราปัญญาอย่างนี้พิจารณาไปอย่างนี้มันปล่อยวางมาอย่างนี้ แล้วเราควบคุมมันได้ไหม มันไม่มีเหตุไม่มีผล แต่เมื่อจิตมันสงบขึ้นมา จนมันตั้งมั่น จิตตั้งมั่น เราเห็นสภาวะความเป็นจริงนี้แล้วบอกว่าสมาธิไม่สำคัญๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดข้าว ๔๕ วัน กำหนดอานาปานสติ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมันมาจากไหน ถ้าใจดวงนี้ไม่มีพื้นฐานมาจากสัมมาสมาธิอันนั้น ถ้าสัมมาสมาธิอันนั้นมีคุณประโยชน์แบบนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงไม่ปฏิเสธสิ่งนี้ ไม่เคยปฏิเสธสิ่งต่างๆ สิ่งต่างๆ คือทางใจ หนทางให้ใจเข้าถึงธรรม เราต้องเปิดใจของเราให้ได้ ถ้าใจของเราสว่างนะ เราจะเข้าใจตามความเป็นจริง เราจะเห็นใจครูบาอาจารย์มาก ว่าครูบาอาจารย์ต้องล้มลุกคลุกคลานมาอย่างนี้ เพราะกว่าใจของแต่ละดวงใจจะสว่างขึ้นมา นี่มันต้องชนะตนเองนะ

ใจของเราๆ ไม่สามารถเอาชนะมันได้เลย เราชนะทุกๆ คน ยิ่งเราเป็นผู้บริหารนี้ เราชนะลูกน้องเราทั้งหมดเลย เพราะอะไร? เพราะเขาเกรงกลัวอำนาจของเรา แต่เราไม่

เคยสามารถชนะตัวเราเองเลย ผู้บริหารหรือลูกน้องต่างๆ ก็มีความทุกข์ความสุขในหัวใจเหมือนกัน ถ้าตนเอาใจของตนไว้ในอำนาจของตน นี่เป็นสิ่งที่ประเสริฐ ถ้าเราประเสริฐสิ่งนี้ เราย้อนกลับมาสิ่งนี้ นี่ใจมันหยุดนิ่ง ใจหยุดนิ่งมันเป็นแค่สมาธิเท่านั้น แล้วก็ไม่มีสติเพราะคิดว่ามันเป็นวิปัสสนา ถ้าเข้าใจวิปัสสนา นี่สติมันไม่ตั้งมั่นแล้วมันควบคุมสิ่งนี้ไม่ได้

ถ้าเรามีสติควบคุมสิ่งนี้ตลอด สิ่งนี้มันจะตั้งมั่นเข้ามา มันจะสงบเข้ามาบ่อยครั้งเข้า ตั้งมั่นๆ ตั้งมั่นเข้ามาเพราะเราเคยหลงผิด ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่เคยผิดพลาดไม่มีจะมีความผิดพลาดบ้าง จะประสบความสำเร็จบ้าง มันจะปล่อยว่างบ้างไม่ว่างบ้าง มันจะมีอย่างนั้นไป เพราะการทำงาน เราประกอบการทำงานทางโลก งานทางโลกมันไม่มีชีวิตของวัตถุเราจะไปตั้งที่ไหน เราถนัดในพวกช่างต่างๆ เขาบากไม้เขาเข้าไม้ มันยังไม่สนิทเลย แล้วนี่เราประกอบการทำงานของใจ แล้วมันมีกิเลสในหัวใจมันคอยต่อต้าน กิเลสในใจของเราต่อต้าน มันจะพยายามทำสิ่งนี้ให้บิดเบือนไปตลอด นี่เราถึงต้องมีความจงใจมีความตั้งใจทำกับสิ่งนี้ให้เข้ามา ถ้าหัวใจมันเปิดมันจะเห็นอาการแบบนี้ มันสร้างเหตุแบบนี้ มันปล่อยว่างแบบนี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาพระที่ไปกราบท่านนะ ท่านจะถามว่าใครเป็นผู้ทรมานมา คนที่ทรมานผู้ที่ให้เปิดใจสว่างนี้มันเป็นคนลึกลับมหัศจรรย์มาก พ่อแม่สอนลูก พูดกับลูกขนาดไหนลูกมันก็ไม่ฟัง ลูกมันก็ทำตามใจตัวของมันเอง ทั้งๆ ที่พ่อแม่ก็รู้อยู่นะ ทำไมลูกมันไม่เชื่อล่ะ ทั้งๆ ที่มันได้ประโยชน์จากพ่อแม่ทั้งนั้นเลย แต่จิตใจของเราเราเห็นเอง เราตัวเอง เราก็ต้องเชื่อความเห็นของเราสิ ถ้าเราเชื่อความเห็นของเราครูบาอาจารย์ถึงบอก ถ้าเราเห็นความเห็นนั้นเห็นจริง แต่สิ่งที่เห็นนั้นไม่จริง สิ่งที่ไม่จริงมันถึงมีความผิดพลาด มันถึงต้องมีการตรวจสอบ เหตุของมันจะเกิดขึ้นมาเพราะจิตมันสงบ

ถ้าจิตสงบขึ้นมาถ้ามีอำนาจจะนุ่มไปที่กาย ยกกายขึ้นมาตั้งได้จะเป็นวิปัสสนากาย แต่ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา หรือว่าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา เราจะพิจารณาจิต พิจารณาจิตคือพิจารณาความรู้สึก ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเกิดเป็นรูปร่างขึ้นมาว่าจิตจับต้องไม่ได้ จิตเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมนี้ไม่มีรูป จับต้องไม่ได้ คนนั้นไม่เคยเห็น ถ้าคนนั้นเคยเห็นนะ ความรู้สึกจับต้องได้ ถ้าความรู้สึกจับต้องไม่ได้ สิ่งใด

เป็นรูป สิ่งใดเป็นเวทนา สิ่งใดเป็นสัญญา สิ่งใดเป็นสังขาร สิ่งใดเป็นวิญญาณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ๕ กอง สิ่งที ๕ กองนี้มันแยกกันอยู่ มันแยกกันเป็นภูเขา ๕ ลูก มันไม่ใช่กองเดียวหรือ ถ้ามันไม่ใช่กองเดียมันจะแยกได้อย่างไร

ความรู้สึกเมื่อจับต้องได้แล้วยังแยกออกไปได้เป็น ๕ กอง ๖ กองอย่างนั้น เพราะอะไร? เพราะ ๕ กอง ๖ กอง เพราะขันธ ๕ นี้ไม่ใช่จิต จิตนี้ไม่ใช่ขันธ ๕ ตัวของจิตไม่ใช่ขันธ ๕ ความคิดถ้าเป็นเรานะ เวลาความคิดมันเกิดขึ้นมาแล้วมันหายไป ทำไม ความรู้สึกเราไม่หายไปด้วยละ เรามีความรู้สึกลอยอยู่ตลอดเวลา แต่ความคิดนี้เกิดดับ ขันธ ๕ นี้เกิดดับ ถ้าเราจับขันธ ๕ นี้เกิดดับได้ เราวิปัสสนาเกิดขึ้น ปัญญาเกิดขึ้น จะแยกออกเลย

ถ้าความคิดนี้สมบูรณ์นี้คือรูปของจิต พร้อมกับขันธ ๕ ถ้าเราแยกออกไป สุขความทุกข์คือเวทนา สิ่งที่จะเป็นความรู้สึกอันนี้ได้เกิดจากสัญญาเทียบเคียง เราได้ยินเสียงต่างๆ แล้วบางทีเราไม่สามารถรู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร เสียงกระทบหู แต่เราไม่รู้ อะไร สัญญามันไม่จับ สัญญามันไม่มีเปรียบเทียบ ถ้าสัญญาเปรียบเทียบเมื่อไหร่สังขารจะปรุง สังขารปรุงวิญญาณรับรู้ มันหมุนไปนะ นี่ถ้าเราวิปัสสนาอย่างนี้ เราจะเห็นความเป็นไปของมัน มันไม่ใช่เกิดดับ นามรูปเกิดดับๆ นามรูปเกิดดับ นามรูปเกิดดับมันก็เกิดดับแบบโลกียะไง ปัญญาโลกียะมันฆ่ากิเลสได้อย่างไร

ปัญญาโลกุตตระ สภาวะจิตสงบแล้วเห็นสภาวะของความรู้สึก จากความรู้สึกแยกออกเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป เห็นขันธ ๕ แยกออกกัน ปัญญาแทรกเข้าไประหว่างขันธตรงไหน ความคิดจะปล่อยทันที จิตจะปล่อยความคิด ความคิดกับจิตไม่ใช่อันเดียวกัน เวลาปล่อยขึ้นมา มันปล่อยขึ้นมามันสงบไป นี่ความคิดไปไหน ความคิดคือแขกจรมา เราจะบริหารแขกอย่างไร เราจะวิปัสสนาแขกอย่างไร ถ้าเราวิปัสสนาแขก เราบริหารแขก ความปล่อยวางอันนี้คือวิปัสสนา

วิปัสสนากายก็เหมือนกัน จิตสงบแล้วตั้งกายขึ้นมา พอตั้งกายขึ้นมาวิปัสสนากำลังพอนี่รำพึงเห็นไหม ให้นั่ง ให้เปื่อย ให้พุงพองขนาดไหน มันจะเป็นสภาวะแบบนั้นไป ถ้าสมาธิไม่พอ สมาธิสำคัญอย่างนี้ สำคัญว่าสมาธิพอนี่เราน้อมนะ เราเห็นภาพของกาย แล้วเราน้อมให้กายนี้เปื่อยพังไป มันจะพังไปทันทีเลย ถ้ากำลังพอ ถ้ากำลังไม่พอเราน้อมไป มันไม่ไป พอไม่ไปมันจะอยู่กันอย่างนั้น มันจะยืนกันอย่างนั้น นั่นคือกำลังไม่

พอ เราจะวางตรงนั้นขึ้นมากลับมาสมาธิทันที กลับมาสมาธิทันที มันจะเห็นคุณค่าของสมาธิมาก

แล้วคนที่ทำสมาธิแล้วไม่เห็นกายละ ไม่เห็นกายเราก็วิปัสสนากายโดยนามธรรม กาย เวทนา จิต ธรรม สภาวธรรม กายกับใจอยู่กันได้อย่างไร ความเป็นวัตถุของกายนี้กับวัตถุของภายนอกเป็นอย่างไร การเทียบเคียงอย่างนี้คือการวิปัสสนากาย วิปัสสนากายโดยเห็นภพภพนั้น คือพิจารณากายโดยกาย พิจารณาโดยไม่เห็นภพภพ เห็นเป็นนามธรรม เห็นเป็นการเปรียบเทียบด้วยปัญญานั้นคือธรรม สภาวธรรมที่เกิดขึ้นมา พิจารณากายยังแยกออกไปเป็นชั้นๆ ออกไปแล้วแต่จริตนิสัยของผู้ที่วิปัสสนานะ

นี่ถ้าเห็นวิปัสสนาอย่างนี้ ทำไมบอกโลกมืดโลกสว่าง เพราะโลกมืด ความเป็นไปของการประพาศปฏิบัติมันถึงมืดบอด ความปฏิบัติของความมืดบอดมันจะได้ผลมาเป็นความสว่างกระจ่างแจ้งเป็นได้อย่างไร แต่ถ้าการปฏิบัติของความสว่างกระจ่างแจ้งของครูบาอาจารย์ มันสว่างกระจ่างแจ้งมาจากหัวใจ แล้วเราประพาศปฏิบัติตามหลักของครูบาอาจารย์ นี่ใจเรามีมืดบอด แล้วมันจะเปิดความสว่างของเราขึ้นมาจากในหัวใจของเราขึ้นมา สภาวธรรมเกิดขึ้นในใจของเราละ

นี่โอปนยโก น้อมเรียกสัตว์ทั้งหลายมาสู่ธรรม เวลามันทุกข์ขึ้นมา มันเจ็บแสบปวดร้อนในหัวใจ นี่ทุกข์มาก เวลามันสุขขึ้นมา มันสุขจากสัมมาสมาธิ มันปล่อยวางจากรูป รส กลิ่น เสียง เข้ามาในสุขใหม่ สุขมาก แล้ววิปัสสนาสั่งต่างๆ เข้าไปแล้วมันปล่อยวาง สุขใหม่ สุขมาก ...คิดสุขไม่ได้ ถ้าคิดสุขชำระกิเลสไม่ได้ การวิปัสสนาเข้ามาในแก่นของกิเลส กิเลสนี้เหนียวแน่นมาก แล้วเราวิปัสสนาแค่ครั้งสองครั้งให้กิเลสมันขาด เป็นไปไม่ได้ เว้นไว้แต่ขีปนาวุธที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย อันนั้นจะผ่านไป

ถ้าเราปฏิบัติยากหรือเวไนยสัตว์ เรามีอำนาจวาสนา เราเกิดมาในท่ามกลางของความสว่างกระจ่างแจ้งของศาสนา กิ่งพุทธกาลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกศาสนาจะเจริญรุ่งโรจน์อีกหนหนึ่ง จะเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาเพราะครูบาอาจารย์เราเบิกทางมาไว้ให้เรา แล้วเราเกิดมาถึงพุทธศาสนาเรามีโอกาสขนาดนี้ ทำไมเราทิ้งโอกาสของเรา ละ นี่คือการสว่างกระจ่างแจ้งจากภายนอก แล้วสว่างกระจ่างแจ้งจากภายในนี้ อย่างที่ว่าวิปัสสนาเกิดขึ้นมาจากเรา เราจะรู้ความสว่างกระจ่างแจ้งเกิดจากหัวใจของเรา เกิดจาก

ความสว่างกระจ่างแจ้ง เกิดจากใจของเรา เพราะนี่คือความเห็นของจิตใต้สำนึก ความเห็นของการวิปัสสนาจากภายใน

ถ้าความเห็นของการวิปัสสนาจากภายในนี้กิเลสมันต้องหลุดไป หลุดไปเพราะอะไร? เพราะมันสลดมาก มันสังเวชมาก ชีวิตของคนเรามีเท่านั้นหรือ ทำไมคนมันหลงกันขนาดนี้ ทำไมเราโง่ขนาดนี้ ทำไมเราไม่เคยเห็นอย่างนี้ เห็นไม่ได้ เห็นไม่ได้เพราะอะไร? เพราะใจบอด แล้วโลกนอกก็มีดบอด การปฏิบัติมีดบอดจะไม่เห็นสภาวะแบบนี้ เห็นสภาวะแบบว่าปล่อยอารมณ์เข้ามา ปล่อยผัสสะเข้ามา ปล่อยเข้ามาแล้วก็ว่าง ว่างแล้วก็ติดคาอันอยู่อย่างนั้น เพราะเราไม่เชื่อมั่นครูบาอาจารย์ของเรา เพราะครูบาอาจารย์ของเราบอกให้กำหนดพุทโธๆ เข้าไปไง ต้องเกาะเกี่ยวกับคำบริกรรมเข้าไปไง สิ่งที่เป็นคำบริกรรมยึดไว้นะ ยึดสิ่งที่เป็นคำบริกรรมเข้าไว้ แล้วจิตมันจะละเอียดเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป พอมันปล่อยวางๆ ก็ปล่อยวางแล้ว ทำไมเราไม่รู้ทัน ทำไมกิเลสไม่หลุดสักตัวหนึ่ง

มันจะหลุดได้อย่างไรเพราะใจมันมืด ใจมันมืดเพราะอะไร? เพราะกิเลสมันหลอก หลอกกว่านี้สภาวะธรรมเป็นแบบนี้ อ่านหนังสือครูบาอาจารย์มาก็เทียบตลอดนะ เทียบนั้นเป็นสัญญาทั้งหมด ใจดวงหนึ่งคือใจของครูบาอาจารย์มีธรรมในหัวใจนั้น พุทธธรรมมาจากหัวใจนั้นเหมือนผู้ใหญ่พูดคำสั่งอันหนึ่ง เด็กมันตีความผิด เขาบอกให้เลี้ยวซ้าย ซ้ายเป็นอย่างไรก็ไม่เข้าใจ ตรงไปอย่างไรก็ไม่เข้าใจ อย่างนี้ก็น่าจะเป็นซ้ายแล้วนะ นี่น่าจะตลอดไป น่าจะ หรือ ผิดหมด!

ต้องเป็นแบบนั้น ต้องอย่างเดียว หลวงปู่มั่นเทศน์มา “ต้อง” อย่างเดียว ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม “ต้อง” อย่างเดียว ถ้าทำอย่างนี้ ต้องเป็นอย่างนี้ ต้องเป็นอย่างนี้ๆ ไม่มีสิ่งใดคลาดเคลื่อนจากสภาวะนี้ เป็นไปไม่ได้! ในเมื่อเหตุมันเป็นสภาวะแบบนี้ ผลมันเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ แต่ที่มันไม่เป็นไปจากใจของเราเพราะกิเลสของเราเอง กิเลสในหัวใจของเราหลอกเราเอง หลอกให้เราล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้ แล้วเราจะไปโทษครูบาอาจารย์ได้อย่างไรละ เราจะไปโทษว่าเราปฏิบัติมา ๑๐ ปี ๒๐ ปี แล้วเราไม่ได้ผล ไม่ได้ผลเห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้าทำต่อเนื่องทำอยู่ในหลักการนี้ ต้องได้ผลแน่นอน แล้วเราจริงไหมละ เวลาทุกข์ขึ้นมา

เราก็ทุกข์มาก ทุกข์มาก อยากออกประพฤติปฏิบัติ พอไปประพฤติปฏิบัติ โอ๊ย! มันทุกข์ยิ่งกว่าอีกก็คิดว่ามันจะไม่ทุกข์ทำไมมันทุกข์ขึ้นมากกว่านี้ ทุกข์อันนี้มันทุกข์ที่จะพ้นจากทุกข์นะ ทุกข์ในอริยสัจทุกข์มาก เพราะอะไร? เพราะเราต้องต่อสู้กับกิเลส ทุกข์อันหนึ่งคือการอยู่ในศีลในธรรม ในศีลในธรรมไม่เหมือนโลก โลกมีความสะดวกสบายมาก

การอยู่ในศีลในธรรมเพราะมันขัดเกลากิเลส เพราะอยู่ในศีลในธรรม กินมากก็จ่วงนอน การปล่อยหัวใจมากกิเลสมันก็พุ่ง ต้องมีศีลมีธรรมบังคับมัน แล้วประพฤติปฏิบัติ พอประพฤติปฏิบัติกิเลสมันก็ต่อต้าน ความทุกข์ในการประพฤติปฏิบัติทุกข์มาก แต่ทำไมครูบาอาจารย์พอใจทำละ ทำไมครูบาอาจารย์ผ่านสิ่งนี้ไปละ นี่ผู้ที่มิอำนาจวาสนาบาปจะมีจะพอใจกับสิ่งการกระทำของเรา ถ้าผู้ที่ไม่มีอำนาจวาสนาบาปมี พอเขามาทุกข์ทำไม มาปฏิบัติทำไม เกิดมาชีวิตนี้ก็ไม่ได้ทำความผิดพลาดอะไรอยู่แล้ว ทำไมต้องมาประพฤติปฏิบัติ นี่กิเลสมันเป่าหูเท่านั้นละล้มหมดเลย แล้วก็ว่าอยากปฏิบัติให้ได้ผลๆ ไม่ได้ผล ต้องย้อนกลับมาที่ใจเรา ย้อนกลับมาที่กิเลสเรา กิเลสของเรามันพลิกแพลงไม่ให้เห็นตามความเป็นจริง

ถ้าเห็นตามความเป็นจริง สิ่งที่เราเห็นสภาวะธรรมอย่างวิปัสสนาเกิดขึ้นอย่างนั้น เข้าแล้วเข้าเล่าด้วยสติสัมปชัญญะ มันถึงที่สุดมันจะปล่อย ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ความปล่อยแล้วปล่อยเล่ากิเลสมันโดนสภาวะธรรมบีบคั้นตลอดไป ถึงที่สุดเหตุผลสมคุณมรรคสามัคคี ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ ธรรมจักรนี้เคลื่อน ความเห็นความคิด จักรของเรามันเคลื่อนไป นี่ธรรมจักรอย่างนี้เคลื่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักรให้พระปัญจวัคคีย์ฟัง เทวดาชั้นหมอันนี้มากเพราะจักรมันเคลื่อนแล้ว นั่นเป็นจักรจากข้างนอกนะ

แต่ถ้าจักรจากข้างใน ธรรมจักรของเราเคลื่อน คือภาวนามยปัญญาของเราเคลื่อน มันหมุนไปช้าๆ ถึงที่สุดสมคุณนะ นี่มีขณิมาปฏิบัติ สัมปยุตรวมตัว สัมปยุตชำระกิเลสขาดออกไปจากใจ กายกับจิต กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ จะแยกออกจากกันโดยสัจจะความจริง ถ้าใครเห็นสัจจะความจริงอย่างนี้ นี่สังโยชน์ขาดออกไปจากใจโดยสัจจะความจริงเหมือนกันเลย นี่เวลาครูบาอาจารย์เราพูด แม้แต่อยู่หน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ถาม เพราะมันเป็นความจริง ถ้าเราประพฤติปฏิบัตินะ “หรือนะ”

“น่านะ” นี่กิเลสมันก็เกือบๆ หหมดแล้วนะ นี่กิเลสมันก็ใกล้ๆ ฉากๆ เราเองสงสัยทั้งนั้น ถ้าเราสงสัยมันเป็นความจริงไปได้อย่างไร

เราถึงต้องสร้างเหตุอันนี้ขึ้นมา จนเห็นมันเป็นสภาวะว่ากายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกันโดยสังจะของมัน สังโยชน์ขาดออกไปจากความเป็นจริง เป็นอกุปปธรรม สิ่งนี้คือธรรมในหัวใจนั้น ถ้าเราเชื่อมั่นในครูบาอาจารย์ เราจะไม่มึดบอดจากภายนอก เราจะไม่มีมึดบอดจากภายใน หัวใจที่มีมึดบอดจะเปิดความสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นมาจากภายในแล้วมีบาทมีฐาน มันจะก้าวเดินขึ้นไปถึงข้างบนนะ พยายามทำกิเลสอันละเอียด สิ่งทีละเอียดในหัวใจนี้จะต้องทำลายมันไปจนถึงที่สุด

ศาสนาพุทธเราถึงประเสริฐ ประเสริฐตรงนี้ “สุกัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสุกัททะนะ ลัทธิไหนก็ว่ายอด เป็นทางลัด ทางตรง ว่ากันไปร้อยแปด “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล ไม่มีรอยเท้าบนอากาศ” มรรค มรรคสามัคคือนี่ไม่เกิดขึ้นจากใจดวงใด ใจดวงนั้นไม่สามารถชำระกิเลสได้ ไม่มีทาง แต่ถ้าใจดวงใดเห็นสภาวะแบบนี้ มรรคนั้นเกิดขึ้นจากใจดวงนั้นแล้ว ธรรมะส่วนบุคคลจากใจดวงนั้นเกิดขึ้นมา นี่ศาสนาพุทธประเสริฐตรงนี้ไง ประเสริฐจากเชื่อในศาสนาทำคุณงามความดีก็เป็นบุญกุศล เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นอินทร์ เป็นพรหม ไม่เชื่อทำความชั่วก็ตกนรกไปตามอำนาจของสังจะความจริง ไม่มีใครไปให้โทษเขาหรือสังจะความจริงอันนั้นให้โทษเขา

แต่ในเมื่อการประพฤติปฏิบัติเข้ามาละเอียดจากภายใน เขาทำขึ้นมาจากใจของเขา เขาเห็นของเขา มันจะเป็นของใครล่ะ มันก็เป็นของใจดวงนั้น เป็นอกุปปธรรม สิ่งที่เป็นอกุปปธรรมนี้จะอยู่กับใจดวงนั้นตลอดไป ไม่มีใครสามารถจะทำให้ใจดวงนี้เปลี่ยนเป็นอื่นได้ เว้นไว้แต่กิเลสอย่างละเอียดข้างบนยังทำความทุกข์ให้กับใจดวงนี้ แต่ถ้าใจดวงนี้ยกขึ้นต่อไปถึงที่สุดจะถึงที่สุดนะ วิมุตติสุขในศาสนา

นี่ในศาสนาที่ความสว่างกระจ่างแจ้งจากภายนอก สิ่งนี้มีอยู่นะ เราต้องมีความมั่นใจ เราต้องมีความภูมิใจเรา เราเกิดเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา แล้วถึงพุทธกาล ศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก เราถึงออกมาประพฤติปฏิบัติ เราถึงออกมาทำทานกันนี้ไง ทาน

ศีล ภาวนา สิ่งนี้จะเกิดขึ้นมาจากใจเราให้เปิดขึ้นมา มีดจากภายนอกมีดจากสิ่งต่างๆ ช่าง
ห้วงมัน ขอให้ใจนี้สว่างให้ได้ เอวัง